

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
2773-06

meddelad i Stockholm den 21 april 2009

KLAGANDE

AA

Ombud: Förbundsjuristen Claes Jansson
LO-TCO Rättsskydd AB
Box 1155
111 81 Stockholm

MOTPART

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Box 210
641 22 Katrineholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 17 februari 2006 i mål nr 4878-04, se bilaga

SAKEN

Arbetslöshetsförsäkring

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 69704

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-12:00
13:00-15:00

YRKANDEN M.M.

AA fullföljer sin talan.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) bestrider bifall till överklagandet.

AA vidhåller vad hon tidigare anfört och anför därutöver bl.a. följande. Kammarrätten har misstolkat undantaget för pension i 13 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, ALF. Det förefaller som om kammarrätten blandar ihop utbetalning av pension med avsättning till sådan. Bestämmelserna i 32 § ALF innebär att utbetalningar av ålderspension, tjänstepension m.m. alltid ska samordnas med dagpenningen i försäkringen. Detsamma gäller för tillerkänd pension även om den försäkrade avstår från att lyfta sådan. Aktuella pensioner har på dagens arbetsmarknad mycket olika konstruktioner men för de flesta finns ett stort mått av valfrihet. Gemensamt är dock att inte någon konstruktion tillåter utbetalningar före 55 års ålder.

Undantaget i 13 § ALF rör avsättning till framtida pension. Till skillnad från kammarrättens tolkning av de aktuella bestämmelserna i ALF torde motparten vara ense med henne om att undantaget är tillämpligt oavsett om avsättningarna sker löpande eller i en klumpsumma. Det väsentliga är att den försäkrade inte kan lyfta pensionen före pensionsåldern. Motparten menar att ”felet” med avsättningen till hennes tjänstepension är att hon kan disponera den redan från 55 års ålder och att det är möjligt att göra ändringar i pensionsavtalet.

Den tillämpning som kammarrätten nu angivit innebär att samordning kommer att ske mellan dagpenning och de 75 000 kr som avsatts i tjänstepensionsförsäkring dels vid avsättningen, dels på nytt om hon skulle vara arbetslös efter 55 års ålder och då ha tillerkänts pension.

Syftet med undantaget i 13 § jämfört med 32 § ALF måste bl.a. anses vara att undvika sådan ”dubbel” samordning, dvs. att pension inte räknas som avgångsvederlag men att samordning ska ske när pensionen väl har tillerkänts, givetvis under förutsättning att det rör sig om en pension, jfr därvid den skattemässiga definitionen. Den snäva och föråldrade definition av pension som motparten förespråkar i målet torde inte vara tillämplig med beaktande av den flora av olika

tjänstepensionslösningar som finns på arbetsmarknaden i dag och som också omfattar en stor del av löntagarna.

I uttalanden i förarbetena (prop. 2005/06:152 s. 44 och 45) till de senare ändringarna av de aktuella bestämmelserna betonas att avsikten är att med avgångsvederlag ska åsyftas sådant skadestånd som motsvarar utebliven lön, men att annan förlust eller ekonomisk skada inte berörs. En avsättning till framtida pension kan inte jämföras med utebliven lön utan måste anses utgöra en pension.

Vid en anställnings upphörande uppstår ofta frågan hur man ska förfara med intjänad pension, vilket är beroende av vilken slags pensionslösning arbetsgivaren tillämpar. Det kan t.ex. vara fråga om olika slags fribrevslösningar eller att behålla försäkringen om en sådan överhuvudtaget finns och denna möjlighet kan tillämpas enligt villkoren. Det kan också vara så att arbetsgivaren av olika skäl tidigare inte har gjort några avsättningar till tjänstepensionen eller inte har avsatt rätt belopp, vilket upptäcks i samband med att anställningen ska upphöra. Att i dylika fall betrakta detta som ett avgångsvederlag kan inte vara rimligt, vilket skulle bli följden av motpartens resonemang om inte utförliga preciseringar anges i avtalet om anställningens upphörande. Sammanfattningsvis måste den i målet aktuella avsättningen till pension inte betraktas som ett avgångsvederlag, utan anses vara en pension även enligt 13 §.

IAF anför bl.a. följande. Av 13 § första stycket 3 ALF i dess lydelse före den 1 juli 2006 följer att tid då den sökande får annan ersättning än pension på grund av anställningens upphörande (avgångsvederlag) ska jämföras med förvärvsarbete. Det framgår inte av lagtexten eller förarbetsuttalanden om med pension i detta sammanhang endast avses sådana periodiska belopp som efter en viss uppnådd ålder utgår på grund av tidigare förvärvsarbete, och som ska medföra pensionsavdrag enligt 32 och 33 §§ ALF, eller om med pension avses även inbetalningar till framtida pension. I lagrummets nuvarande lydelse har *annan ersättning än pension* ersatts av ordet *avgångsvederlag*. Ovanstående ändring av lagrummets lydelse innebär inte någon ändring i sak, åtminstone framgår det inte av förarbeten till lagändringen att så skulle vara fallet. Kammarrätten har funnit att med pension i ovanstående sammanhang endast avses pensionsutbetalningar. IAF delar denna uppfattning.

I AAs fall sker inga pensionsutbetalningar. Hon skulle vid tiden då anställningen upphörde i februari 2003 snart fylla 46 år. Pensionsutbetalningar

från den aktuella tjänstepensionsförsäkringen kan ske tidigast från det att AA blir 55 år.

Avgörande för om avsättning till en framtida pension ska betraktas som ett avgångsvederlag eller inte måste vara om utfästelsen om avsättning är en del av en överenskommelse som tillkommit på grund av anställningens upphörande, eller om avsättningen är en följd av tidigare utfästelse utan samband med att anställningen upphör. I de flesta fall torde avsättningar till kollektivavtalade tjänstepensioner ske löpande under anställningstiden, med belopp som motsvarar en viss procentsats av lönesumman. Om en arbetsgivare, som inte är bunden av kollektivavtal, gör motsvarande avsättningar till en anställds tjänstepensionsförsäkring under anställningstiden, eller om arbetsgivaren exempelvis vid anställningens ingående har utfäst sig att betala och teckna en tjänstepensionsförsäkring, men gör detta först i samband med att anställningen upphör, bör en sådan avsättning inte betraktas som ett avgångsvederlag. Detta under förutsättning att den sökande kan visa att utfästelsen har skett innan uppsägning blev aktuell.

Övriga avsättningar till framtida pensioner bör alltid betraktas som ett avgångsvederlag. Detta oavsett om det är möjligt att upphäva eller ändra pensionsavtalet/försäkringsavtalet eller inte. I annat fall blir det möjligt för arbetsgivare och anställda att, till fördel för båda parter, avtala bort att arbetsgivaren i första hand ska stå för kostnaderna i samband med avveckling av arbetskraft. Detta genom att arbetsgivaren gör en avsättning till framtida pension i stället för att betala avgångsvederlag som gör det möjligt för de uppsagda att klara en omställning utan arbetslöshetsersättning alternativt betalar pension till äldre anställda under hela perioden från det att anställningen upphör till dess att personerna fyller 65 år och därför inte behöver ta arbetslöshetsförsäkringen i anspråk, annat än som ett komplement i det fall pensionen understiger dagpenningbeloppet enligt arbetslöshetsförsäkringen.

Motiven till att avgångsvederlag ska påverka rätten till arbetslöshetsersättning och att samordning ska ske mellan arbetslöshetsersättning och pension skiljer sig åt. Motivet för att reducera dagpenningen med utbetald pension är att förhindra att den sökande blir överkompenserad. Det är därför inte givet att undantag ska göras från bestämmelserna om pensionsavdrag i 33 § ALF och 5 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring, för att pensionsutbetalningarna kommer från en tjänstepensionsförsäkring som tidigare har bedömts som ett avgångsvederlag. Dessutom får försäkringen antas ha ökat i värde från det att den tidigare

arbetsgivaren tecknade och betalade försäkringen fram till dess pensionsutbetalningarna påbörjas.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Vid tiden för underinstansernas avgöranden gällde enligt 13 § första stycket 3 ALF att med förvärvsarbete avsågs även tid då den sökande fick annan ersättning än pension på grund av anställningens upphörande (avgångsvederlag). En likalydande bestämmelse fanns i 6 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring. Regeringen anförde i lagstiftningsärendet (prop. 1996/97:107 s. 93) att avgångsvederlag i samband med avveckling av arbetskraft borde utgöra en del av företagets kostnader. En samordning borde därför ske mellan arbetslöshetsersättningarna och avgångsvederlagen. Vad som avsågs med pensionsersättning berördes inte. Det enda uttalande som finns i fråga om vad som skulle omfattas av begreppet avgångsvederlag är påpekanet att förslaget inte gällde försäkringsersättningar baserade på kollektivavtal eller ideella skadestånd. (a. prop. s. 94). Med försäkringsersättningar baserade på kollektivavtal torde ha avsetts de s.k. trygghetsavtal som bl.a. innehåller regler om avgångsersättningar som utgår i samband med uppsägningar (se betänkandet En allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring – alternativ och förslag, SOU 1996:150 s. 185).

Regeringsrätten ansluter sig till vad kammarrätten anført, nämligen att undantaget tar sikte på fortlöpande utbetalningar av förmåner som lämnas till följd av förvärvsarbete och som har karaktär av pension och att den i målet aktuella inbetalningen, vilken arbetsgivaren och AA avtalade om i direkt anslutning till att hon slutade sin anställning, är att hänföra till annan ersättning än pension på grund av anställningens upphörande.

Bestämmelsen i 13 § första stycket 3 ALF har ändrats efter det att kammarrättens dom meddelades (SFS 2006:470). Sedan den 1 juli 2006 anges i bestämmelsen att som tid med förvärvsarbete anses även tid då den sökande på grund av anställningens upphörande får avgångsvederlag eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön. Anledningen till ändringen var att ekonomiskt skadestånd från en arbetsgivare skulle behandlas på samma sätt som avgångsvederlag. I förarbetena berörs över huvud inte orsaken till den ändrade formuleringen i övrigt (prop. 2005/06:152 s. 44 f. och 63). Några övergångsbestämmelser finns inte.

Enligt Regeringsrättens mening ger den nya lydelsen av bestämmelsen inte anledning att ge den en ändrad innebörd utöver vad som föranleds av att ekonomiskt skadestånd ska behandlas på samma sätt som avgångsvederlag. Överklagandet ska därför avslås.

Marianne Eliason

Lars Wennerström

Eskil Nord

Carina Stävberg

Anna-Karin Lundin

Jennie Wenneberg
föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd I
Föredraget 2009-02-18